

УДК 351.863:355.6:658.7

Система закупівель вітчизняного сектору безпеки та оборони: структурний аналіз, проблеми та перспективи вдосконалення

DOMESTIC SECURITY AND DEFENSE PROCUREMENT SYSTEM: STRUCTURAL ANALYSIS, PROBLEMS AND PROSPECTS FOR IMPROVEMENT

РИБКІНА Світлана Олексіївна – доктор філософії зі спеціальності Публічне управління та адміністрування, доцент, доцент кафедри публічного управління та права, Комуніальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради», вул. Володимира Антоновича, 70, м. Дніпро, 49006, Україна

ORCID <https://orcid.org/0000-0002-1063-6462>

ЧУМАК Ігор Володимирович – аспірант кафедри публічного управління та права, Комуніальний заклад вищої освіти «Дніпровська академія неперервної освіти» Дніпропетровської обласної ради», вул. Володимира Антоновича, 70, м. Дніпро, 49006, Україна

ORCID <https://orcid.org/0009-0001-9778-8716>

RYBKINA Svitlana Oleksiivna – PhD in Public Administration, Associate Professor, Associate Professor of Department of Public Administration and Law, Communal Institution of Higher Education «Dnipro Academy of Continuing Education» of Dnipropetrovsk Regional Council, 70, Volodymyr Antonovych St., Dnipro, 49006, Ukraine

CHUMAK Ihor Volodymyrovych – postgraduate student of the Public Administration and Law Department, Communal Institution of Higher Education «Dnipro Academy of Continuing Education» Dnipropetrovsk Regional Council, 70, st. Volodymyr Antonovych, Dnipro, 49006, Ukraine

DOI <https://doi.org/10.54891/2786-698X/2026-1-7>

Анотація. У статті здійснено структурний аналіз системи закупівель вітчизняного сектору безпеки та оборони в умовах воєнного стану та трансформації механізмів державного управління. Обґрунтовано, що ефективність функціонування системи оборонних закупівель має визначальне значення для забезпечення національної безпеки, обороноздатності держави та належного використання бюджетних ресурсів. Встановлено, що в сучасних умовах система оборонних закупівель України функціонує

© РИБКІНА Світлана Олексіївна, ЧУМАК Ігор Володимирович

в середовищі високої невизначеності, динамічних зовнішніх і внутрішніх загроз, що зумовлює потребу в її адаптації до нових безпекових та управлінських реалій. У дослідженні розкрито сутність системи оборонних закупівель як комплексного інституційно-правового механізму, що охоплює сукупність суб'єктів, об'єктів, процесів, правових норм і контрольних інструментів, спрямованих на забезпечення потреб сектору безпеки та оборони. Охарактеризовано структуру системи на макро- та мікрорівнях, виділено політико-стратегічний, виконавчий і контрольно-наглядовий рівні, а також проаналізовано роль ключових суб'єктів, зокрема Кабінету Міністрів України, Міністерства оборони України, Агенції оборонних закупівель, державних замовників, постачальників та органів державного контролю. Особливу увагу приділено трансформації оборонних закупівель під впливом воєнного стану, спрощенню процедур, розвитку централізованих і децентралізованих моделей закупівель, а також впровадженню цифрових інструментів управління, зокрема системи DOT-Chain та інноваційної платформи Brave1. Визначено основні проблеми функціонування системи, серед яких недостатній рівень прозорості, обмежена конкуренція, наявність корупційних ризиків, інституційні труднощі контролю та необхідність подальшої гармонізації законодавства зі стандартами НАТО та ЄС. Зроблено висновок, що подальше вдосконалення системи оборонних закупівель України потребує комплексного підходу, який включає посилення інституційної спроможності суб'єктів управління, розвиток цифровізації, удосконалення механізмів контролю, підтримку вітчизняного оборонно-промислового комплексу та розширення міжнародної кооперації у сфері безпеки й оборони.

Ключові слова: *система оборонних закупівель, Агенція оборонних закупівель, централізована модель, Brave1, DOT-Chain, стандарти НАТО, реформа закупівель.*

Abstract. *The article presents a structural analysis of the procurement system of the domestic security and defense sector under martial law and the transformation of state governance mechanisms. It is substantiated that the effectiveness of the defense procurement system is of decisive importance for ensuring national security, the state's defense capability, and the proper use of budget resources. It is established that in modern conditions, the defense procurement system of Ukraine operates in an environment of high uncertainty, dynamic external and internal threats, which necessitates its adaptation to new security and management realities. The study reveals the essence of the defense procurement system as a complex institutional and legal mechanism that encompasses a set of subjects, objects, processes, legal norms, and control instruments aimed at meeting the needs of the security and defense sector. The structure of the system at the macro and micro levels is characterized, the political-strategic, executive and control-supervisory*

levels are highlighted, and the role of key actors is analyzed, in particular the Cabinet of Ministers of Ukraine, the Ministry of Defense of Ukraine, the Defense Procurement Agency, state customers, suppliers and state control bodies. Particular attention is paid to the transformation of defense procurement under the influence of martial law, the simplification of procedures, the development of centralized and decentralized procurement models, as well as the implementation of digital management tools, in particular the DOT-Chain system and the Bravel innovative platform. The main problems of the system's functioning are identified, including an insufficient level of transparency, limited competition, the presence of corruption risks, institutional difficulties in control and the need for further harmonization of legislation with NATO and EU standards. It was concluded that further improvement of Ukraine's defense procurement system requires a comprehensive approach, which includes strengthening the institutional capacity of management entities, developing digitalization, improving control mechanisms, supporting the domestic defense-industrial complex, and expanding international cooperation in the field of security and defense.

Key words: *defense procurement system, Defense Procurement Agency, centralized model, Bravel, DOT-Chain, NATO standards, procurement reform.*

Вступ. Однією з важливих форм взаємодії держави та суб'єктів господарювання є відносини у сфері публічних закупівель, за допомогою яких забезпечуються потреби державних підприємств, установ та організацій у товарах, роботах та послугах. Ефективне функціонування системи публічних закупівель має ключове значення для забезпечення належного використання бюджетних ресурсів, прозорості управлінських процесів та підвищення результативності діяльності державних інституцій. Особливої ваги питання ефективності закупівель набувають у секторі безпеки та оборони, де від своєчасності та якості постачання ресурсів безпосередньо залежить обороноздатність держави та її здатність реагувати на безпекові виклики. У сучасних умовах система оборонних закупівель України функціонує в середовищі високої невизначеності та постійних загроз національній безпеці, що вимагає адаптації управлінських механізмів до нових умов та підвищення гнучкості процедур закупівель.

Традиційні підходи до організації закупівель, сформовані в умовах відносної стабільності, дедалі більше втрачають ефективність у ситуації воєнного часу, коли ключового значення набувають оперативність прийняття рішень, ефективне використання бюджетних ресурсів та мінімізація корупційних ризиків. У зв'язку з цим виникає потреба у формуванні нових підходів до управління оборонними закупівлями, які поєднували б швидкість процедур, прозорість використання коштів та належний рівень контролю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Теоретичною основою дослідження стали праці вітчизняних учених, які розглядали окремі аспекти

системи оборонних закупівель. Огляд літературних джерел статті базується на аналізі праць вітчизняних науковців та нормативно-правових актів [8, 9, 14, 16-22], що досліджують трансформацію системи оборонних закупівель в умовах воєнного стану та переходу до стандартів НАТО. Зокрема, питання становлення публічних закупівель в історичному аспекті розглядає Н.Здирко [11]. Питання систематизації основ військово-технічної політики та розвитку оборонно-промислового комплексу досліджували такі автори, як В.Горбулін, В.Бадрак, І.Чепков та інші. О.Голота [3, 4] у своїх працях розкриває теоретичні аспекти та механізми управління системою державних оборонних закупівель в Україні. Дослідження суб'єктів оборонних закупівель та їхнього правового статусу посідає чільне місце в літературі. О.Матвеев [13], Т.Швидка, А.Лозова [24], приділили увагу аналізу правового статусу органів закупівлі як комплексному інституту на перетині адміністративного та спеціального закупівельного законодавства. Питання ефективності та результативності оборонних структур, а також планування оборонного бюджету висвітлено в роботах Р.Гуменюка [5].

Сучасний стан системи, адаптований до потреб війни, аналізують С.Запорожець, Ю.Жежерун, П.Зелений, В.Колесник, Д.Бритов, М.Заєць [10], приділяючи увагу змінам під впливом воєнного стану. О.Онофрійчук [15] досліджує проблеми та перспективи розвитку публічних закупівель для сил оборони, акцентуючи на необхідності оперативності та безпеки. Практичні аспекти децентралізованих закупівель висвітлюють Ю.Абакумова [1] та Є.Сільверстов [23]. Важливим напрямом досліджень є цифрова трансформація галузі. Роль інноваційної екосистеми та платформ типу Brave1 розглядає С.Давимука. Аналізу цифрових інструментів, таких як система DOT-Chain, та їх вплив на прозорість процесів присвячені дослідження в контексті реформ Міністерства оборони України [2, 6, 12, 23].

Метою дослідження є проведення структурного аналізу системи закупівель у вітчизняному секторі безпеки та оборони, ідентифікація ключових проблем її функціонування та визначення перспектив удосконалення механізмів закупівель з урахуванням сучасних викликів і міжнародного досвіду.

Виклад основного матеріалу. Оборонна структура держави має бути одночасно результативною та ефективною, тобто здатною забезпечувати досягнення стратегічних цілей оборони з одночасним мінімумом витрат. Результативність характеризується відповідністю отриманих результатів поставленим завданням, тоді як ефективність визначається співвідношенням досягнутого ефекту до обсягу витрачених ресурсів (фінансових, матеріально-технічних, людських). [5, с. 67]

На сучасному етапі основним викликом для оборонної структури є встановлення оптимального балансу між обсягом і складністю завдань, покладених на Збройні Сили, та наявними фінансовими ресурсами. Цей баланс

вимагає систематичного перегляду пріоритетів, структурної оптимізації, підвищення ефективності витрачання бюджетних коштів та адаптації організаційно-функціональних механізмів до умов обмеженого фінансування й зростання технологічної та оперативної складності сучасних збройних конфліктів.

Україна успадкувала від радянської епохи модель державного оборонного замовлення (ДОЗ), що базувалася на плановій економіці з повною відсутністю конкуренції, завищеними цінами та надмірною секретністю. Формат ДОЗ був продуктом планової економіки радянського типу, в якій держава виступає і постачальником, і замовником, та, одночасно, бере на себе більшу частину комерційних ризиків в умовах нульової конкуренції. Фактично закуповувалось лише те, що виготовлялося завдяки власним потужностям за необґрунтованими цінами, не приділяючи уваги актуальності та потребам сектору безпеки та оборони в даній продукції. Крім того, це все відбувалося під найвищим ступенем секретності без можливості будь якого контролю. [11, с. 140-142]

В сучасних умовах національну систему оборонних закупівель (далі - система ОЗ) слід розглядати насамперед як інструмент забезпечення достатнього рівня національної безпеки, захисту суверенітету держави та її територіальної цілісності [4], головне функціональне призначення якої полягає в закупівлі товарів, робіт і послуг, необхідних для реалізації завдань у сфері національної безпеки та оборони, за умови досягнення найвищого рівня ефективності та прозорості використання бюджетних коштів. Голота О.П., в теоретичних дослідженнях, структурує дану систему як систему суб'єктів та їх зв'язків – «інтегрована сукупність взаємозв'язків та взаємозалежностей між суб'єктами закупівельного процесу, спрямовану на задоволення суспільних потреб у сфері національної безпеки та оборони» [4], процесів – «шляхом ефективного надання та розподілу суспільних благ (товарів, робіт і послуг оборонного призначення)» [4], спеціальної галузі законодавчих та підзаконних нормативних актів – «через нормативне регулювання економічної діяльності держави в оборонній сфері, з метою забезпечення стратегічної стійкості та адаптивності системи національної безпеки в умовах динамічних зовнішніх загроз» [4].

Система ОЗ функціонує в умовах високої динаміки зовнішнього середовища, яке постійно генерує як нові можливості, так і суттєві ризики для її стійкості та розвитку. Традиційні правила, методи, технології та управлінські практики, що були ефективними в попередніх умовах і характеризувалися відносною стабільністю, з часом стають неадекватними до сучасних викликів. Це створює необхідність систематичного пошуку та впровадження нових організаційних підходів і механізмів адаптації. У контексті мінливості зовнішнього середовища, перед системою ОЗ постає стратегічне завдання – створення та практичне застосування гнучких

механізмів управління, які б забезпечували досягнення цілей системи з урахуванням впливу як внутрішніх, так і зовнішніх факторів впливу [3, с. 128]. В якості зовнішніх факторів впливу визначаються наступні: зміни в безпековому середовищі (геополітиці); цілі, пріоритети та завдання безпекової та воєнної політики держави, зміни в політичному курсі держави; рівень політичної корупції; зміни науково-технічного прогресу; економічна ситуація в державі; економічні регулятори, які впливають на функціонування підприємств ОПК; екологічна ситуація в країні та у регіоні. В свою чергу, внутрішніми факторами впливу на систему є: стан впровадження системних реформ, які проводяться для вдосконалення системи, відповідно до світових тенденцій розвитку даної галузі, рівень ресурсного забезпечення; ефективність системи державного управління у секторі національної безпеки та оборони; розвинутість ринку та готовність замовників щодо виконання зобов'язань та контрактів; стан налагодження механізмів планування, формування та контролю; рівень бюрократичної та низової корупції у системі державних оборонних закупівель [3, с. 130].

Відповідно до теорії системного підходу основними ознаками будь-якої системи є: наявність структури; ієрархічність (підпорядкованість) елементів; взаємозв'язок зовнішнього середовища і елементів, що представляють собою відкриту систему; участь речових елементів, людей і природного середовища; виникнення нових властивостей, відсутніх у елементів, з яких складається система [4]. Система ОЗ має власну організаційну структуру, яка включає суб'єкти та об'єкти. Об'єктами системи виступають усі суспільні блага для забезпечення національної безпеки і оборони, з приводу яких виникають відносини між державним замовником і постачальником (виконавцем, надавачем) товарів (робіт, послуг) [4].

Дослідники відзначають певну єдність об'єкта системи державних оборонних закупівель та власне предмета державних оборонних закупівель, які втілюють у собі суспільні блага, призначенні для забезпечення державних оборонних потреб, конкретизуються у окремих товарах, роботах і послугах для забезпечення національної безпеки і оборони, та, загалом, складають основу системи державних оборонних закупівель [4].

Предмет оборонної закупівлі стає об'єктом відносин між двома ключовими сторонами: з одного боку – держава в особі уповноважених органів (центральні органи виконавчої влади, військові формування, інші державні органи – головні розпорядники бюджетних коштів у сфері національної безпеки та оборони); з іншого – суб'єкти господарювання (вітчизняні підприємства незалежно від форми власності, що мають необхідні ліцензії та дозволи, а також іноземні суб'єкти господарювання), з якими за результатами конкурсного відбору (або в передбачених законом виняткових випадках) укладено державний контракт (договір) на постачання продукції, виконання робіт чи надання послуг оборонного призначення (за винятком

укладення контрактів з єдиними в Україні виробниками відповідної продукції) [4].

Правовий статус суб'єктів системи закупівель в сфері безпеки та оборони є комплексним правовим інститутом, який поєднує загальні принципи публічних закупівель із особливими вимогами оборонної сфери, оскільки формується на перетині кількох правових режимів: адміністративно-правового регулювання державних закупівель, законодавства про національну безпеку та спеціальних норм оборонного законодавства. Це утворює комплексний правовий інститут, який поєднує загальні принципи публічних закупівель із особливими вимогами оборонної сфери [13, с.425].

Суб'єкти системи ОЗ можуть бути диференційовані за двома основними категоріями залежно від рівня аналізу. Голота О.П. на мікрорівні до них відносить безпосередніх учасників договірних відносин: державні замовники (уповноважені органи, що виступають покупцями) та постачальники (виконавці) товарів, робіт і послуг оборонного призначення. На макрорівні система оборонних закупівель охоплює значно ширше коло суб'єктів та являє собою «розвинену мережу державних органів управління, що виконують регуляторні, координаційні, контролюючі, наглядові та забезпечувальні функції» [4]. Саме вони створюють нормативно-інституційне поле, в якому реалізуються всі ринкові взаємодії з приводу закупівель.

Всі категорії суб'єктів оборонних закупівель знаходяться в системній взаємодії та функціональній взаємодоповнюваності. У системі державних оборонних закупівель стає можливим виокремити наступні елементи: Органи формування – Президент, Верховна Рада України (Парламент) та реалізації державної політики, програм і планів в галузі забезпечення національної безпеки – Кабінет Міністрів України, РНБО України, Міністерство економіки України, Міністерство фінансів України тощо [4].

З точки зору розподілу владних повноважень, серед суб'єктів системи, визначених на макрорівні, можна виділити підсистему суб'єктів формування державної політики або політико-стратегічний рівень системи. Так, основні загрози національній безпеці України, а також пріоритетні напрями державної політики в цих сферах визначаються в таких ключових стратегічних документах, як: Стратегія національної безпеки України, Стратегія воєнної безпеки України (раніше – Воєнна доктрина України), Стратегія розвитку оборонно-промислового комплексу України, інші стратегічні документи з питань національної безпеки та оборони. Зазначені документи схвалюються Радою національної безпеки і оборони України (РНБО) та затверджуються указами Президента України. Державна політика у сфері національної безпеки та оборони спрямована на забезпечення воєнної, зовнішньополітичної, державної, економічної, інформаційної, екологічної, кібербезпеки та інших видів національної безпеки України [4, 19].

Кабінет Міністрів України виконує стратегічно-координаційну функцію, забезпечуючи формування державної політики та нормативної бази у даній галузі. Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості відповідає за стратегічне планування та методологічну підтримку [19, 20].

Міністерство оборони України (далі – Міноборони) є головним органом у сфері здійснення оборонних закупівель, згідно постанови Кабінету Міністрів України № 363, Міноборони, є ключовим суб'єктом у системі, зосереджується на технічних, якісних та інноваційних аспектах оборонних закупівель. Правовий статус цього органу характеризується комплексністю та охоплює широкий спектр повноважень: від реєстраційно-облікових до економіко-аналітичних, регулятивних, координаційних, антикорупційних та стратегічно-планувальних, визначених в Законі України «Про оборонні закупівлі», постановах КМУ № 1275 [13, с. 426; 20].

Правове регулювання формування Державного бюджету України базується на рішеннях уряду. З урахуванням запровадженого воєнного стану, Державна казначейська служба України, за узгодженням з міністром фінансів, забезпечує перерозподіл і фінансування видатків на національну безпеку та оборону, а також заходи з фінансового регулювання під час дії правового режиму воєнного стану, включаючи платежі за видатками головних розпорядників бюджетних коштів [2, с. 35].

Оборонний бюджет України традиційно відзначається недостатнім рівнем прозорості, що суттєво ускладнює ефективний громадський та незалежний контроль за розподілом і цільовим використанням коштів. Відповідно до статті 26 Закону України «Про національну безпеку України», фінансування сектору оборони та безпеки повинно здійснюватися прозоро й ефективно, однак значна частина витрат має гриф секретності, через що, як суспільство, так і антикорупційні органи, часто позбавлені можливості повноцінно оцінити реальну ефективність витрачання бюджетних ресурсів [2, с. 38; 19].

Закон України «Про державну таємницю» (стаття 8) дозволяє засекречувати певну інформацію щодо оборонних закупівель. Це створює системні ризики зловживань: під позначку «таємно» нерідко потрапляють не лише дійсно критичні для національної безпеки проєкти, а й цілком звичайні державні закупівлі, що не мають прямого стосунку до оперативної таємниці [2, с. 38].

Мікрорівень або виконавчий рівень системи ОЗ в Україні є практичним, операційним рівнем, на якому відбувається безпосереднє формування потреб, укладання та виконання контрактів, контроль якості поставок та взаємодія з постачальниками предметів закупівель. Цей рівень забезпечує щоденну реалізацію стратегічних рішень вищого рівня (КМУ, РНБО, Мінстратегпром) та оперативне реагування на потреби Збройних Сил України та інших силових структур. На цьому рівні взаємодіють:

1. Державні замовники у сфері оборони (далі - державні замовники). Закон України «Про оборонні закупівлі» визначає, що державними замовниками у сфері оборони є визначені Кабінетом Міністрів України центральні органи виконавчої влади, інші державні органи, військові формування, утворені відповідно до законів України. [20] Перелік державних замовників у сфері оборони зазначено у постанові Кабінету Міністрів України від 03.03.2021 р. № 363 «Питання оборонних закупівель», що реалізують конкретні закупівельні проекти.

2. Виконавці (відповідно до Закону України «Про оборонні закупівлі» - суб'єкти господарювання незалежно від організаційно-правової форми та форми власності або іноземні суб'єкти господарювання (інша іноземна юридична особа) чи об'єднання юридичних осіб, з якими укладено державний контракт (договір) за результатами проведення закупівель) та співвиконавці (суб'єкти господарювання незалежно від їх форми власності, іноземні суб'єкти господарювання, які залучаються виконавцями державних контрактів (договорів) на підставі договорів, у тому числі зовнішньоекономічних договорів (контрактів), до виконання укладених із державним замовником державних контрактів (договорів), які забезпечують виробництво та постачання товарів, робіт і послуг оборонного призначення [13, с. 427; 20].

Виконавча підсистема представлена закупівельною агенцією Міноборони, якою є державне підприємство Міністерства оборони України Агенція Оборонних Закупівель (далі - АОЗ Міноборони), підпорядкована Міністерству оборони України, яка з 1 січня 2026 року об'єднала функції централізованих закупівельних організацій Міноборони - Агенції оборонних закупівель та Державного оператора тилу (ДОТ). Діяльність АОЗ Міноборони регламентується Постановою Кабінету Міністрів України від 16.05.2023 № 494 «Деякі питання здійснення оборонних закупівель службою державного замовника» [8].

Основні закупівлі, обсягом близько 450 млрд грн на рік (за 2025 р.), відбуваються централізовано через Агенцію оборонних закупівель та Державний оператор тилу. Централізовані закупівлі майна, харчів, засобів ураження, техніки тощо об'єднують потреби різних військових частин у великі замовлення. Це дає можливість забезпечити армію базовим необхідним набором товарів та послуг уніфікованого стандарту за нижчою ціною, з гарантованими термінами постачання, з дотриманням контролю з боку держави [23].

Військові частини та підрозділи як безпосередні споживачі та учасники процесу визначення потреб, здійснюють закупівлі окремої номенклатури товарів оборонного призначення. Для гнучкості реагування, особливо на місцях ведення активних бойових дій, держава дозволила децентралізовані закупівлі, коли підрозділи мають можливість самостійно купувати те, що їм потрібно буквально «на вчора». У грудні 2024-го Кабінет Міністрів спростив

закупівлю дронів та РЕБ, дозволивши військовим частинам купувати БпЛА та засоби РЕБ ближньої дії без узгодження з Генштабом чи іншими вищими органами, а також надав дозвіл підрозділам долучатися до рамкових угод Агентства оборонних закупівель Міноборони та Держспецзв'язку. У 2024 р. департамент політики закупівель Міністерства оборони України розробив методичні рекомендації щодо здійснення децентралізованих закупівель у військових частинах, які містили чіткий алгоритм планування, проведення та супроводу контрактів, методи розрахунку вартості для точного бюджетування; єдині підходи до перевірки контрагентів на ризики та відповідність критеріям доброчесності тощо. Також, у військових частинах бригадного рівня поступово стали з'являтися уповноважені із закупівель – посада, запроваджена в рамках реформи усєї системи оборонних закупівель. За 2025 р. обсяг децентралізованих закупівель становив близько 60 млрд грн [23].

Виконавчий рівень є найбільш «приземленим» і критичним для оперативного забезпечення війська: саме тут відбувається реальна закупівля, поставка та введення в експлуатацію техніки, а також швидке реагування на потреби фронту (наприклад, прямі закупівлі комплектуючих до техніки, FPV-дронів військовими частинами). Цей рівень тісно взаємодіє з операційним (АОЗ Міноборони, Міноборони), а також з стратегічним (Кабінет Міністрів України, РНБО) рівнями для забезпечення процесів визначення потреб замовників та стратегічного планування. Органи, що забезпечують контроль реалізації оборонних закупівель (Рахункова палата України, Міністерство економіки України, Міністерство фінансів України, Державна аудиторська служба України, Державна казначейська служба України, Державна служба статистики України, Антимонопольний комітет України тощо) формують наглядово-контрольну підсистему [4].

Контрольно-наглядова підсистема в сфері оборонних закупівель України побудована як багаторівнева інституційна структура, що забезпечує комплексний контроль. Відповідно до статей 106 і 107 Конституції України, Президент України здійснює контроль за сектором безпеки і оборони як безпосередньо, так і через очолювану ним Раду національної безпеки і оборони України, Військового омбудсмена, а також створювані ним у разі необхідності консультативні, дорадчі та інші допоміжні органи і служби [19]. Парламентський контроль здійснюється комітетами Верховної Ради України, до повноважень яких належить, зокрема, забезпечення контролю за діяльністю органів сектору безпеки і оборони (Комітет з питань національної безпеки, оборони та розвідки), діяльність якого регламентована Законами України «Про національну безпеку України», «Про комітети Верховної Ради України». Парламентський контроль за додержанням конституційних прав і свобод людини і громадянина здійснює Уповноважений Верховної Ради України з прав людини, повноваження якого визначаються законом [19]. Кабінет Міністрів України забезпечує цивільний контроль за діяльністю

Збройних Сил України, Державної спеціальної служби транспорту, Національної поліції України, Національної гвардії України, Державної прикордонної служби України, Державної служби України з надзвичайних ситуацій, Державної міграційної служби України, Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України, інших органів виконавчої влади, які входять до сектору безпеки і оборони України [19].

Громадський нагляд полягає в можливості громадян України приймати участь у здійсненні цивільного контролю через громадські об'єднання, членами яких вони є, через депутатів місцевих рад, особисто шляхом звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини або до державних органів у порядку, встановленому Конституцією України, Законом України «Про громадські об'єднання» та іншими законами України. Сфера громадського нагляду може бути обмежена виключно Законом України «Про державну таємницю» [19]. Рахункова палата, відповідно до ст. 7 Закону України «Про Рахункову палату», здійснює заходи державного зовнішнього фінансового контролю (аудиту) щодо, зокрема, здійснення публічних закупівель; оцінюючи результативність, економічність та доцільність витрат [21]. Державна аудиторська служба, здійснює поточний контроль через регулярні інспекції, моніторинг процедур закупівель та перевірку дотримання законодавства [17]. Контроль служб державних замовників, зокрема АОЗ Міноборони, яке в межах компетенції здійснює контроль за своєчасним укладенням та виконанням державних контрактів (договорів) на закупівлю товарів, робіт і послуг оборонного призначення, а також ефективним, результативним та цільовим використанням бюджетних коштів [8].

Для підвищення ефективності функціонування контрольно-наглядової підсистеми та підвищення прозорості, вітчизняні дослідники пропонують запровадити диференційований підхід до класифікації оборонних витрат, зокрема: відкрите оприлюднення загальної (агрегованій) інформації про некритичні та нелетальні закупівлі; посилення повноважень і незалежності Рахункової палати, а також антикорупційних органів (НАБУ, НАЗК) у здійсненні зовнішнього контролю за оборонними видатками [2, с. 38].

Координація роботи суб'єктів системи відбувається завдяки механізмам міжвідомчої взаємодії, регулярному обміну інформацією, спільним перевіркам та узгодженим заходам, що дозволяє підвищувати ефективність нагляду та оперативно реагувати на виклики, особливо в умовах воєнного часу. Зокрема, Кабінет Міністрів України, постановою від 13 листопада 2025 р. № 1477, ухвалив рішення про створення Міжвідомчої робочої групи з питань удосконалення правових засад та реформування моделі оборонних закупівель, що має забезпечити взаємодію між центральними органами влади для вдосконалення оборонних закупівель на рівні законодавства та вирішення проблемних питань, що виникають під час здійснення оборонних закупівель [22].

Вітчизняна модель здійснення публічних закупівель для потреб сил оборони України відрізняється рядом специфічних особливостей, які відображають потребу в оперативності, безпеці та ефективності в умовах тривалої конфліктної ситуації:

1. Удосконалення законодавчої бази. Внесені нові поправки до Законів України «Про публічні закупівлі» і «Про оборонні закупівлі» для прискорення процесів закупівель та адаптації до потреб війни. Зменшено кількість етапів в тендерних процедурах та введено спрощені правила для термінових закупівель, а також введено спеціальні механізми для термінового придбання необхідних товарів і послуг в умовах воєнного стану.

2. Використання спрощених та швидких процедур закупівель, зокрема переговорних процедур та тендерів з обмеженим колом учасників, для забезпечення термінового постачання ресурсів. Саме тому з метою захисту чутливої інформації про оборонні потреби, запроваджено обмеження на публічний доступ до деталей тендерів і контрактів.

3. Залучення спеціалізованих органів для моніторингу і контролю над оборонними закупівлями.

4. Вимоги до постачальників. Спрощені вимоги для нових постачальників і забезпечення можливості швидкого включення нових компаній у процес постачання та одночасне введення жорсткіших стандартів якості і перевірки постачальників для забезпечення високої надійності і відповідності технічним умовам.

5. Використання сучасних технологій для моніторингу закупівель і перевірки відповідності контрактам в реальному часі. Світовий досвід підтверджує, що цифровізація системи управління публічними коштами є ключовою для реформування країни в цілому. Це дозволяє зменшити нецільове використання коштів, забезпечити належне їх використання та ефективно боротися з корупцією. Прикладом успішної цифровізації є система ProzoGo, яка реалізована на основі державно-приватного партнерства, завдяки публічним закупівлям через електронну систему, що забезпечила високу прозорість і ефективність процесів.

6. Поглиблена інтеграція з міжнародними партнерами. Тісніша співпраця з міжнародними партнерами та організаціями з метою отримання технічної та фінансової допомоги, а також для забезпечення відповідності міжнародним стандартам [15, с. 138-139].

Інституційні вдосконалення, реалізовані до 2022 року, суттєво підвищили ефективність системи оборонних закупівель в Україні, що мало визначальний вплив на стратегію ведення війни та оперативність логістичного постачання. Спрощення процедур постачання оборонної продукції почалося ще у 2014 році, з початком російської агресії. Було запроваджено механізм ініціативного прийняття на озброєння – можливість для виробника самостійно подати зразок техніки на випробування та, за результатами,

отримати дозвіл на постачання без державного замовлення. З 2022 року, після початку повномасштабної війни, цей підхід набув якісно нового масштабу [12].

Враховуючи потребу в оперативному забезпеченні армії та інших державних структур, законодавцем запроваджено низку спеціальних правових норм, що дозволили спростити та прискорити процес закупівель.

До Закону України «Про оборонні закупівлі» від 17.07.2020 р. № 808-IX було внесено низку новел, які передбачають:

1. Спрощену процедуру здійснення закупівель без проведення відкритих торгів у випадках, коли вони пов'язані з забезпеченням національної безпеки та оборони.

2. Підвищену пріоритетність закупівель для задоволення оборонних потреб, що характеризуються терміновістю постачань [24, с. 965].

Наразі в Україні застосовується три діючі види оборонних закупівель: закриті закупівлі, торги з обмеженою участю та спрощені торги із застосуванням електронної системи закупівель [10, с. 86].

У період дії воєнного стану в Україні триває інтенсивна реформа законодавчо-нормативної бази, спрямована на спрощення та прискорення процесів оборонних закупівель. Під час цього режиму закупівельні процедури регламентуються Постановою Кабінету Міністрів України № 1275. Згідно з її нормами, державні замовники проводять переважну більшість закупівель товарів, робіт та послуг без застосування конкурентних методів, передбачених Законами України «Про оборонні закупівлі» та «Про публічні закупівлі», шляхом укладання прямих угод. Введено спеціальний режим для здійснення закупівель, полегшено механізми імпорту військової продукції та процедури прийняття на озброєння нових зразків озброєння та техніки. При цьому, важливим є забезпечення прозорості та відповідальності в сфері оборонних закупівель за допомогою впровадження цифрових платформ, посилення парламентського контролю та збільшення ролі громадського нагляду [16, 20].

За думкою Дегтярьової І.О., модернізація будь-якої системи в галузі публічного управління системи потребує комплексного підходу – «виникнення та ефективність імплементації інновацій у сфері публічного управління детерміновані сукупністю системних умов і вимагають комплексного забезпечення, що охоплює нормативно-правову, кадрову, науково-методичну, інформаційну, фінансову та мотиваційну складові» [7, с. 7]. Аналіз сучасних наукових досліджень, публікацій та нормативно-правових документів, присвячених технологіям оборонних закупівель, свідчить про те, що Україні вдалося імплементувати низку суттєвих трансформацій у системі оборонних закупівель, що, зокрема, сприяло ефективному матеріально-технічному забезпеченню військових формувань під час російської агресії [1, с. 7].

Міністерство оборони України ввело в повноцінну експлуатацію інформаційно-комунікаційну систему управління постачанням DOT-Chain, функціональні можливості якої дають змогу забезпечити: управління обліковими записами користувачів та розмежування доступів до інформації в інформаційно-комунікаційній системі; управління довідниковою інформацією (зокрема застосування довідникової інформації інших інформаційно-комунікаційних систем Міноборони); формування заявок на постачання товарів та послуг для потреб Збройних Сил та для потреб інших складових сил безпеки та сил оборони, замовлень на виконавців державних контрактів (договорів) з оборонних закупівель, внесення коригувань до таких замовлень (у разі потреби), оформлення первинних документів щодо постачання товарів або надання послуг, актів порушення договірних зобов'язань тощо у порядку, визначеному відповідно Міноборони та іншими державними замовниками у сфері оборони; автоматизацію процесів узагальнення та аналізу інформації про постачання товарів та послуг для потреб сил безпеки та сил оборони [18]. В межах даної нової цифрової системи для управління тилowymi потребами Збройних Сил України (DOT-Chain), після тестування постачань продуктів харчування, у 2025 році на платформі з'явився новий модуль – DOT-Chain Defence, в якому можна придбати озброєння, поки що, правда, лише дрони-«камікадзе», бомбардувальники та розвідувальні [1].

Закон України «Про оборонні закупівлі» застосовує вимоги щодо критерію «вартості життєвого циклу», що дозволяє закуповувати інноваційну техніку, яка є дорожчою на етапі придбання, але значно ефективнішою та дешевшою в обслуговуванні. Наказом Міністерства оборони України від 12 лютого 2024 року № 106 затверджено Методику розрахунку вартості життєвого циклу зразків озброєння, військової та спеціальної техніки, яка визначає механізм проведення державними замовниками у сфері оборони розрахунків вартості життєвого циклу зразків озброєння, військової та спеціальної техніки для використання їх під час виконання процедур оборонних закупівель [14].

У відповідь на збільшення попиту на розвідувальні та ударні дрони з-поміж різних родів військ, у березні 2023 року, відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 256 від 24 березня 2023 р., стартував експериментальний проєкт щодо здійснення закупівель безпілотних систем, засобів радіоелектронної боротьби (РЕБ) та активних засобів протидії технічним розвідкам вітчизняного виробництва. Розрахований на два роки, цей проєкт дав змогу приватним компаніям масштабувати виробництво БпЛА до сотень тисяч одиниць на рік. Для забезпечення безперервності постачання уряд дозволив закупівлі БпЛА та РЕБ до завершення воєнного стану в Україні на заміну експериментальному проєкту, дія якого сплинула 27 березня 2025 року. Для цього, Кабінет Міністрів України, наприкінці 2024 р., доповнив постанову №1275 «Деякі питання здійснення оборонних закупівель на період дії правового режиму воєнного стану», Порядком здійснення закупівлі

безпілотних систем, засобів радіоелектронної боротьби тактичного рівня вітчизняного виробництва та їхніх складових частин [16].

Постановою КМУ від 22.10.2025 № 1354 «Деякі питання розвитку спеціальних інноваційних технологій» було затверджено Порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для забезпечення виконання заходів з розвитку спеціальних інноваційних технологій, що визначає механізм використання коштів, передбачених Міністерством цифрової трансформації у державному бюджеті за бюджетною програмою «Забезпечення виконання заходів з розвитку спеціальних інноваційних технологій»: на забезпечення виконання заходів, пов'язаних із розвитком спеціальних інноваційних технологій, зокрема, для закупівлі товарів, робіт та послуг, необхідних для та/або пов'язаних із: організацією проведення випробувань спеціальних інноваційних технологій, спільних відомчих випробувань спеціальних інноваційних технологій, що можуть бути використані у створенні озброєння, військової та спеціальної техніки. Постанова спрямована на створення умов для впровадження сучасних технологічних рішень у сфері безпеки й оборони, а також на посилення спроможностей держави у воєнний час [9].

Міністерство цифрової трансформації, Міністерство оборони, Генеральний штаб Збройних Сил України, Рада національної безпеки і оборони, Міністерство з питань стратегічних галузей промисловості та Міністерство економіки на базі Фонду розвитку інновацій заснували єдину в Україні координаційну платформу (кластер) у галузі DefenseTech - Brave1, яка позиціонується як єдина мережа співпраці DefenseTech компаній, держави та військових, а також інвесторів, волонтерських фондів, медіа [2, с. 72]. Міністерство цифрової трансформації запровадило паралельну процедуру швидкого відбору технологічних рішень – передусім у сферах БПЛА, РЕБ, штучного інтелекту та зв'язку. В межах платформи Brave1 держава відкрито залучила стартапи, спростивши їм доступ до бойових випробувань і фінансування. Ця система діяла поза межами класичного оборонного бюджету [12].

Важливу роль у трансформації національної системи оборонних закупівель відіграє Агенція оборонних закупівель, що виконує функції служби державного замовника у сфері оборони, є відокремленою від Міністерства оборони України та долучена до мережі розпорядників і одержувачів коштів державного бюджету, основною метою якої є підвищення рівня ефективності інституційної взаємодії при виконанні державних програм у сфері оборонних закупівель на умовах сприяння мінімізації корупційних ризиків. АОЗ Міноборони централізувала процес контракування та суттєво його спростила [10, с. 90].

З 2023 року Україна активно працює над інтеграцією до НАТО. Це передбачає адаптацію системи оборонного фінансування до стандартів

Альянсу, зокрема: впровадження програмно-цільового методу планування бюджету, посилення парламентського контролю за оборонними витратами відповідно до практик НАТО, використання стандартів закупівель НАТО, що підвищить прозорість і ефективність використання ресурсів [2, с. 38].

Вітчизняна система оборонних закупівель має чітко визначену структуру, регламентовану Законом України «Про оборонні закупівлі» та підзаконними нормативними актами, адаптовану до воєнного стану. Елементи структури системи, зокрема на операційному рівні, включають інституційні компоненти, такі як Міністерство оборони України (далі- Міноборони), Агенція оборонних закупівель (далі – АОЗ), інструменти (Prozorro для проведення відкритих закупівель, DOT-Chain для забезпечення цифрових процесів у документообігу), законодавство [17-21] визначає процеси визначення потреб, планування, закупівлі, постачання та контролю, з акцентом на розмежування летальних та нелетальних закупівель. За висновком О.Онофрійчука, оновлена система закупівель для потреб сил оборони України в умовах війни з російською федерацією є динамічною та адаптивною, зокрема через акценти на швидкості, ефективності та забезпеченні високих стандартів безпеки і якості [15, с. 138-139].

При цьому, невирішеними залишаються багато нерегульованих аспектів, пов'язаних з: реформуванням законодавства та приведення його норм до стандартів НАТО; необхідністю балансування між прозорістю та дотриманням вимог закритих закупівель товарів/послуг оборонного призначення; неузгодженістю між захистом вітчизняних виробників та відкритим ринком для закордонних виробників оборонної продукції; неналежним правовим регулюванням ринку оборонних закупівель; надмірною закритістю та непрозорістю процедури оборонних закупівель, а як наслідок – виникнення тенденцій до неефективності та корумпованості [10, с. 93].

Згідно з доповідями Міністерства оборони України, зверненнями представників громадянського суспільства, а також заявами парламентаріїв та інших посадових осіб, визнається необхідність подальшого реформування системи оборонних закупівель з метою посилення її адаптивності та антикорупційної стійкості [4, с. 7]. Процес модернізації системи ОЗ в Україні потребує системного підходу, який передбачає адаптацію передових міжнародних практик (відповідність до стандартів НАТО, гармонізації законодавства України з оборонних закупівель із положеннями Директиви 2009/81/ЄС) до національних умов. Це, зокрема, включає створення інституційних та нормативних умов для стимулювання інноваційного розвитку, імплементацію високих стандартів прозорості та підзвітності, оптимізацію процедур закупівельного циклу, а також посилення механізмів контролю за ефективністю та цільовим використанням бюджетних ресурсів [24, с. 966].

Дослідники, серед основних стратегічних завдань реформування сектору оборонних закупівель України виділяють: удосконалення механізмів

моніторингу та контролю за використанням державних коштів, що є важливою частиною вимог до європейських закупівель, прийняття законодавчих змін, які дозволяють застосовувати прискорені процедури закупівель в умовах кризових ситуацій та воєнних загроз. підвищення кваліфікації фахівців у сфері оборонних закупівель через регулярне навчання за міжнародними стандартами, встановлення обов'язкової системи внутрішнього контролю у державних органах і підприємствах, що беруть участь в оборонних закупівлях, регулярний незалежний аудит і забезпечення публічності процедур – ключові фактори для усунення зловживань, створення процедур екстрених закупівель, які дозволяють оперативно укладати контракти в умовах кризових ситуацій, з одночасним збереженням прозорості [24, с. 966].

Висновки. Проведений структурний аналіз засвідчив, що система оборонних закупівель України перебуває у процесі активної трансформації, спрямованої на підвищення ефективності її функціонування та адаптацію до сучасних міжнародних стандартів у сфері безпеки й оборони. У сучасних умовах реформування ця система поступово набуває більш гнучкого та адаптивного характеру, що дозволяє реагувати на виклики воєнного часу та забезпечувати потреби сектору національної безпеки і оборони.

Водночас у функціонуванні системи оборонних закупівель зберігається низка системних проблем. До них належать недостатній рівень конкурентності на ринку оборонних закупівель, обмежена прозорість процедур планування та реалізації закупівель, закритість окремих статей оборонного бюджету, а також підвищені корупційні ризики, особливо в умовах застосування спрощених процедур. Окремою проблемою залишаються інституційні виклики у сфері нагляду та контролю за ефективним використанням бюджетних коштів.

Подолання зазначених проблем потребує реалізації комплексних управлінських і організаційних заходів. Важливими напрямками вдосконалення системи є посилення механізмів парламентського та громадського контролю, гармонізація бюджетної політики й процедур оборонних закупівель із міжнародними стандартами.

Перспективними напрямками подальшого розвитку системи оборонних закупівель є створення комплексної інтегрованої електронної системи управління повним циклом закупівель, підтримка вітчизняного оборонно-промислового комплексу, розвиток конкурентного середовища на ринку оборонної продукції та подальша гармонізація національного законодавства з міжнародними й євроатлантичними стандартами. Важливе значення має також зміцнення інституційної спроможності органів контролю та аудиту, а також розширення міжнародної співпраці та обміну досвідом у сфері оборонних закупівель.

Список використаних джерел

1. Абакумова Ю. Децентралізовані закупівлі дронів: що це дало. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/4043295-decentralizovani-zakupivli-droniv-so-ce-dalo.html>
2. Бойко-Слободжан О. О., Цикалюк В. О., Слободяник В. В. Особливості правового регулювання формування бюджету на сектор безпеки та оборони в умовах воєнного стану, *Ірпінський юридичний часопис: науковий журнал*. 2025. Вип. 1 (18), С. 32-42.
3. Голота О. П. Механізм управління системою державних оборонних закупівель України. *Social development and Security*. 2020. Том. 10, № 3, С. 123-134. DOI: <https://doi.org/10.33445/sds.2020.10.3.11>
4. Голота О. П. Система державних оборонних закупівель України: теоретичний аспект. *Ефективна економіка*. 2020, № 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.4.72>
5. Гуменюк Р. П. Актуальні питання планування та формування оборонного бюджету в сучасних умовах. *Фінанси, облік, банки*, № 1 (23), 2018. С. 65-72.
6. Давимука С. А. Інноваційна екосистема оборонної промисловості України: концептуальні засади та практика формування, *Регіональна економіка*, 2024, № 1, С. 65-80.
7. Дегтярєва І. О. Інновації в державному і муніципальному управлінні як необхідна умова соціально-економічних досягнень в сучасній Україні, *Вісник Національного університету цивільного захисту України. Серія: Державне управління*, 2014, Вип. 1, С. 5-11.
8. Деякі питання здійснення оборонних закупівель службою державного замовника. Постанова Кабінету Міністрів України від 16.05.2023 р. № 494, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/494-2023-%D0%BF#Text>
9. Деякі питання розвитку спеціальних інноваційних технологій: Постанова Кабінету Міністрів України від 22.10.2025 № 1354, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1354-2025-%D0%BF#Text>
10. Запорожець С.В., Жежерун Ю.В., Зелений П.В., Колесник В.О., Бригов Д.М., Заєць М.Є. Трансформація системи оборонних закупівель під впливом потреб воєнного стану, *Фінансово-економічний розвиток сектору оборони, Випробування та сертифікація*, 2023, № 2 (2), С. 82–96.
11. Здирко Н.Г. Публічні закупівлі в Україні: історичний аспект становлення та розвитку. *Бухгалтерський облік, аналіз та аудит*. Випуск 48-3. 2019, С. 139–147.
12. Їжак О. Чи навчить Україна світ швидко виробляти сучасну зброю. URL: <https://espresso.tv/article-chi-navchit-ukraina-svit-shvidko-viroblyati-suchasnu-zbroyu>
13. Матвеев О. М. Суб'єкти оборонних закупівель: правовий статус та особливості взаємодії. *Електронне наукове видання «Аналітично-*

порівняльне правознавство». 2025, Випуск № 3, частина 1, С. 424–428.
DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.1.64>

14. Методика розрахунку вартості життєвого циклу зразків озброєння, військової та спеціальної техніки, затверджена Наказом Міністерства оборони України від 12.02.2024 № 106, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0464-24#Text>

15. Онофрійчук О. Проблеми та перспективи розвитку системи публічних закупівель для потреб сил оборони України, *Social Development and Security*. 2024, Том 14, № 4, С. 134–144.

16. Порівняльний аналіз порядку закупівлі безпілотних систем за прямими контрактами, 2025 р. URL: <https://statewatch.org.ua/publications/porivnialnyy-analiz-poriadku-zakupivli-bezpilotnykh-system-za-priamymy-kontraktamy/>

17. Про Державну аудиторську службу України. Положення, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 3 лютого 2016 р. № 43, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF#Text>

18. Про затвердження Порядку функціонування інформаційно-комунікаційної системи управління постачанням товарів та послуг для потреб Збройних Сил «DOT-Chain». Постанова Кабінет міністрів України від 27 червня 2025 р. № 798. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/798-2025-%D0%BF#Text>

19. Про національну безпеку України. Закон України від 21.06.2018 р. № 2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

20. Про оборонні закупівлі. Закон України від 17.07.2020 р. № 808-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20#Text>

21. Про Рахункову палату. Закон України від 02.07.2015 р. № 576-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text>

22. Про утворення Міжвідомчої робочої групи з питань удосконалення правових засад та реформування моделі оборонних закупівель. Постанова Кабінету Міністрів України від 13.11.2025 р. №1477. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1477-2025-%D0%BF#Text>

23. Сільверстов Є. Євгеній Сільверстов про роль децентралізованих закупівель у ЗСУ. URL: <https://www.army-pro.com/yevgenij-silverstov-pro-rol-detsentralizovanyh-zakupivel-u-zsu/>

24. Швидка Т. І., Лозова А. А. Спеціальний правовий режим оборонних закупівель: зарубіжний досвід та перспективи модернізації вітчизняного законодавства. *Електронне наукове видання «Аналітично-порівняльне правознавство»*. 2025, Випуск № 01, С. 963-967.

References

1. Abakumova, Yu. Detsentralizovani zakupivli droniv: shcho tse dalo? [Decentralized drone procurement: what has it achieved?]. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-economy/4043295-decentralizovani-zakupivli-droniv-soce-dalo.html> [in Ukrainian].

2. Boiko-Slobozhan, O. O., Tsykaliuk, V. O. & Slobodanyk, V. V. (2025). Osoblyvosti pravovoho rehuliuвання formuvannya biudzhetu na sektor bezpeky ta oborony v umovakh voiennoho stanu [Peculiarities of legal regulation of budget formation for the security and defense sector under martial law]. *Irpinskyi yurydychnyi chasopys: naukovyi zhurnal*. 1 (18), 32-42. [in Ukrainian].
3. Holota, O. P. (2020). Mekhanizm upravlinnia cystemoiu derzhavnykh oboronnykh zakupivel Ukrainy [Mechanism for managing the state defense procurement system of Ukraine]. *Social development and Security*, Vol. 10, 3, 123-134. DOI: <https://doi.org/10.33445/sds.2020.10.3.11> [in Ukrainian].
4. Holota, O. P. (2020). Systema derzhavnykh oboronnykh zakupivel Ukrainy: teoretychnyi aspekt [The system of state defense procurement of Ukraine: theoretical aspect]. *Efektivna ekonomika*, 4. DOI: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2020.4.72> [in Ukrainian].
5. Humeniuk, R. P. (2018). Aktualni pytannia planuvannya ta formuvannya oboronnoho biudzhetu v suchasnykh umovakh [Current issues of planning and forming the defense budget in modern conditions]. *Finansy, oblik, banky*, 1(23), 65-72. [in Ukrainian].
6. Davymuka, S. A. (2024). Innovatsiina ekosystema oboronnoi promyslovosti Ukrainy: kontseptualni zasady ta praktyka formuvannya [Innovative ecosystem of the defense industry of Ukraine: conceptual principles and practice of formation]. *Rehionalna ekonomika*, 1, 65-80. [in Ukrainian].
7. Dehtiarova, I. O. (2014). Innovatsii v derzhavnomu i munitsypalnomu upravlinni yak neobkhidna umova sotsialno-ekonomichnykh dosiahnen v suchasni Ukraini [Innovations in state and municipal administration as a necessary condition for socio-economic achievements in modern Ukraine]. *Visnyk Natsionalnoho universytetu tsyvilnoho zakhystu Ukrainy. Serii: Derzhavne upravlinnia*, 1, 5-11. [in Ukrainian].
8. Deiaki pytannia zdiisnennia oboronnykh zakupivel sluzhboiu derzhavnoho zamovnyka [Some issues of defense procurement by the state contracting authority]. *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 16.05.2023 r. № 494*, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/494-2023-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
9. Deiaki pytannia rozvytku spetsialnykh innovatsiinykh tekhnolohii [Some issues of developing special innovative technologies]: *Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 22.10.2025 № 1354*, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1354-2025-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].
10. Zaporozhets, S. V., Zhezherun, Yu. V., Zelenyi, P. V., Kolesnyk, V. O., Brytov, D. M. & Zaiets, M. Ye. (2023). Transformatsiia systemy oboronnykh zakupivel pid vplyvom potreb voiennoho stanu [Transformation of the defense procurement system under the influence of martial law needs]. *Finansovo-ekonomichnyi rozvytok sektoru oborony, Vyprobuvannya ta sertyfikatsiia*, 2 (2), 82-96. [in Ukrainian].

11. Zdyrko, N. H. (2019). Publichni zakupivli v ukraini: istorychnyi aspekt stanovlennia ta rozvytku [Public procurement in Ukraine: historical aspect of formation and development]. Bukhhalterskyi oblik, analiz ta audyt. 48-3, 139-147. [in Ukrainian].

12. Yizhak, O. Chy navchyt Ukraina svit shvydko vyroblyaty suchasnu zbroiu [Will Ukraine teach the world how to quickly produce modern weapons]. URL: <https://espresso.tv/article-chi-navchit-ukraina-svit-shvidko-viroblyati-suchasnu-zbroiu> [in Ukrainian].

13. Matvieiev, O. M. (2025). Subiekty oboronnykh zakupivel: pravovy status ta osoblyvosti vzaiemodii [Defense procurement entities: legal status and features of interaction]. Elektronne naukove vydannia «Analitychno-porivnialne pravoznavstvo». 3, 424-428. DOI: <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2025.03.1.64> [in Ukrainian].

14. Metodyka rozrakhunku vartosti zhyttievoho tsykladu zrazkiv ozbroiennia, viiskovoi ta spetsialnoi tekhniki [Methodology for calculating the life cycle cost of weapons, military and special equipment], zatverdzhena Nakazom Ministerstva oborony Ukrainy vid 12.02.2024 № 106, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0464-24#Text>. [in Ukrainian].

15. Onofriychuk, O. (2024). Problemy ta perspektyvy rozvytku systemy publichnykh zakupivel dlia potreb syl oborony Ukrainy [Problems and prospects for the development of the public procurement system for the needs of the defense forces of Ukraine]. Social Development and Security. Vol. 14, 4, 134-144. [in Ukrainian].

16. Porivnialnyi analiz poriadku zakupivli bezpilotnykh system za priamymy kontraktamy [Comparative analysis of the procurement procedure for unmanned systems under direct contracts]. URL: <https://statewatch.org.ua/publications/porivnialnyy-analiz-poriadku-zakupivli-bezpilotnykh-system-za-priamymy-kontraktamy/> [in Ukrainian].

17. Pro Derzhavnu audytorsku sluzhbu Ukrainy [About the State Audit Service of Ukraine]. Polozhennia, zatverdzhene postanovoiu Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 3 liutoho 2016 r. № 43, URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/43-2016-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

18. Pro zatverdzhennia Poriadku funktsionuvannia informatsiino-komunikatsiinoi systemy upravlinnia postachanniam tovariv ta posluh dlia potreb Zbroinykh Syl «DOT-Chain» [On approval of the Procedure for the functioning of the information and communication system for managing the supply of goods and services for the needs of the Armed Forces «DOT-Chain»]. Postanova Kabinet ministriv Ukrainy vid 27 chervnia 2025 r. № 798. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/798-2025-%D0%BF#Text> [in Ukrainian].

19. Pro natsionalnu bezpeku Ukrainy [On the national security of Ukraine]. Zakon Ukrainy vid 21.06.2018 r. №2469-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>, [in Ukrainian].

20. Pro oboronni zakupivli [About defense procurement]. Zakon Ukrainy vid 17.07.2020 r. № 808-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/808-20#Text>
21. Pro Rakhunkovu palatu [About the Accounting Chamber]. Zakon Ukrainy vid 02.07.2015 r. № 576-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-19#Text>, [in Ukrainian].
22. Pro utvorennia Mizhvidomchoi robochoi hrupy z pytan udoskonalennia pravovykh zasad ta reformuvannia modeli oboronnykh zakupivel [On the establishment of an Interdepartmental Working Group on improving legal frameworks and reforming the defense procurement model]. Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 13.11.2025 r. №1477. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1477-2025-%D0%BF#Text>, [in Ukrainian].
23. Silverstov, Ye. Yevhenii Silverstov pro rol detsentralizovanykh zakupivel u ZSU [Yevheniy Silverstov on the role of decentralized procurement in the Armed Forces of Ukraine]. URL: <https://www.army-pro.com/yevgenij-silverstov-pro-rol-detsentralizovanyh-zakupivel-u-zsu/>, [in Ukrainian].
24. Shvydka, T. I. & Lozova, A. A. (2025). Spetsialnyi pravovyi rezhym oboronnykh zakupivel: zarubizhnyi dosvid ta perspektyvy modernizatsii vitchyznianoho zakonodavstva [Special legal regime for defense procurement: foreign experience and prospects for modernization of domestic legislation]. Elektronne naukove vydannia «Analitychno-porivnialne pravoznavstvo». 1, 963-967. [in Ukrainian].

Отримано 19.02.2026
Прийнято до друку 02.03.2026
Опубліковано 22.04.2026

Received 19.02.2026
Accepted for publication 02.03.2026
Published 22.04.2026